

مرند اۋىكو

Mərənd öykü

آپاردى سنلر سارانى

يازار: مير هدايت سيد مرندى

Web address:www.marand-oyku.arzublog.com

Facebook:www.facebook.com/marandoyku

Email:rezaaydin491@yahoo.com

آپاردى سنلار سارانى(1)

يازار: مىرھدايت سىد مرندى

موغان چۇلو گول چىچىگىلە دولوايدى. داش قىە لردن كھلىك لرىن قاقىلتىسى مىن لىر داوارىن مە لە مە سىنە قاتىشىپ بىر خوشاگىلىم اورتام ياراتمىشىدى. چۇلون دوزنگاهىندا بىر شكىلدە اولان يوزلر كومه و اوبا(2) قورولموشدو. بو اورتامدا ھركس چالىشىردى اۇزاشىنى بىتيرىپ قونشولارىنا كومك ائتسىن، نىيە كى كۇچرى قىبىلە لردە آداملار بىرىرىلرلە اقربا اولارلار و آزگۇرولركى باشقا قىبىلە يە قىز وئرىپ يا قىز آلسىنلار. اودوكى شادلىقلار دادا- غم غوصە لرىنىدە دە برابر پايلاشارلار. آما بو بنزرىشلى اوبالار دا ، بىر اوبا واريدى كى آداملار ايچىن فرقلى ايدى نىيە كى بو اوبادا قىبىلە نىن آن دىرلى وسئويملى ايگىدى سولطان واونون گۇزل آروادى گولنار ياشايدى. طايفا آروادلارى اوگوندىن كى بىلمىشىدىلر گولنار حامىلە دى سئوينىپ چالىش مىشىدىلر آرتىخراخ اونا كومك ائتسىنلر و گون بە گون گولنارىن دوغما گونونون اينتىطارىندايدىلر تا سولطانين اوشاغىنى اۇز آرالارىندا گۇرسونلر. دوغوم گونو گلىب چاتدى. گولنار بىر قاراقاش گۇز ، گۇزل بىر قىز گتىردى. ھامى سئوينىپ چالىب اوينادىلار. سولطان بىرگىچە طايفانىن آغ ساققاللارىن اوباسىنا چاغىردى تا اونون گۇزل قىزىنا بىر گۇزل آد سئچسىنلر. چوخ سۇزدن سونرا آى پارچاسىنا بنزە ين قىزىن آدىنى سارى وبوتون آيدان آلىنمىش آد؛ يانى (ساراي) قويدولار. زاھى لار كۇچرى قىبىلە لردە زوروندايدىلركى بىر يا ايكى گون ياتاقدا قالاندان سونرا ائشىيە چىخىپ گون ايشلرىنە باشلاسىنلار. طايفا آروادلارىدا دۇزوردولر گولنار بىر ايكى گوندن سونرا ياتاقدان چىخىپ اونلارن آراسىنا قاتىلسىن. اما نە يازىق كى گولنار ياتاقى بوراخا بىلمىردى . نىيە كى گون گئشىدىكجە بدنى شىشىب الوو توتوب يانيردى. صوراتىدا پۇرتوشوب قىب قىرمىزى قىزارمىشىدى. پىرچىلدامالار باشلامىشىدى... اونو نظرلە يىبلر... يوخ... يوخ... اونو جىن ووروبدور... يوخ... گۇرمورسوز بدنى شىشىب قىزارىپاونو آل عىيانى (3) ووروب. آل عىيانىدا كىمسە نى وورسا الىندن قورتولا بىلمز... نىيە كى آل عىيانى اونون جىيە رىنى چىخاردىپ يئىبىدىر.... جىيە رى اولمويان آدامدا ياشايا بىلمز... آلاھ گولنارا رحم ائىلە سىن... طايفا ماماسى ، آغ بىرچك آروادلارلا ، آغىللارنا ھر ھانكى داغ اوتى و بىتگىسى گلىردى گتىرىپ گولنارىن قارىنا تۇكوردولر آما بىر فايدا گۇرونمويوب ، گولنارىن بدن اىستى سى يئىمىردى. نئچە گون داھا گئچدى. گولنار ترپە شە بىلمىردى. اۋلمە يىنى آنلايىردى. سولطانى ياتاغىنا چاغىردى. ايكىسىدە آيرىلىق دردىنى دادىردىلار. گولنار سولطانين الينى الينە آلىپ اىلە يىب اوزونە سورتوپ اوپدو. سونرا گۇزىاشى تۇكە تۇكە سۇزە گلدى:- منىم

سولطانيم... بيليرم كى زامانا آيرىلىق زهرىنى بيزه ايچيرته چك.... بيليرم بيزيم سون گوروشوموز قيامته قالاچك..... بيليرم منيم سارايمم آناسيز قالاچك..... بيليرم مندن سونرا زوروندا سان ائوله نه سن... ولى سن الله.... قويما منيم سارايمم آناسيزلىق آجيسين آرتىق بيلسين.... قويما منيم سارايمم آعلاسين... بونو بيل كى اگر منيم سارايمم آعلاسا، منيم روحومدا قبيرده آغليياچك.....

بىرآزدان گولنارين دوداقلارى دانيشماقدان دوشدو، نيهه كى قلبى چيرىماقدادوشموشدو. سولطان باشينا چالاچالا كومه دن ائشيه قاچدى. آروادلار كومه يه دولدولار. گولنارين نيپاران گوزلرينى باغلاديلار. موغان بيرتيكه ياسا باتدى. گولر كنچيردى آما كيمسه نين ايشه الى گنتميردى. آج مال داوارلارين سسى گويه قالخميشدى. آغ ساققاللار آداملارى دانلايرديلار كى اولن ايله اولماق اولماز، زوروندايىق ايشلى يك..... آز- آز گون ايشلر باشلانيردى...

سولطان سارايا هم آتا اولدو هم آنا. سارايا آن گوزل گنچيلرين سوتونو ايچيرتدى. ساراياي بئلينه پاغلايىب داوارلارين داليسينجا قاچيردى ساراياي آياق توتوب يئيدى. طايفا آغ ساققاللارى نقر چاليشديلار سولطان بير باشقا آرواد آلسين، سولطان قبول ائتمه دى كى آلايه دا بيردير آرواددا بير. اگر سولطاندا بير باشقا بير آيرى جوان، آغ ساققاللارين سوزونو يئره سالسايدي، اونو طايفادان قووارديلار آما ايندى ئيله سينلر كى بير طرفده طايفانين سئويملى ايبيدى سولطان واوبورطرفده ده اونون وفاسى وگولنارين يادىگارى ساراياي ايدى... هاممى اوره كدن سولطانين وفاسينا باش ائيب، چاليشيرديلار ياشاماق سولطانا زور گلمه سين. ساراياي گون به گون بوييوردو. او طايفانين اوشاقى ايدى. طايفا آداملارى اونون گولوشوايله گولوب، آغلامايله آغلايرديلار. ايللر گنچدى. ساراياي بوى آتيب بويودو. ساراياي بويودو كچه سولطان ياشلانيب قوجالدى. آرتىق ساراياي بير گوزل قيز اولدو كى اونون تايينى نه گون گورموشدو و نه آي. هر يئره آدديم قويوردو، جاوانلارين رنگى آتيب اوره كلر چيرپينماغا باشلايردى، آما ساراياي موغان قيزى ايدى، سايمادان اوز يولونا واز ايشلرينه دوام انديردى. ساراياي گوزللىك شوهرتى ائل اوبانى؛ داغى داشى آشيب باشقا ائللره وشهرلره چاتدى. هر خان و خانزادا كى اونون گوزللىك تعريفىنى ائشيديردى ائلچى دوروردو. سولطان دئيردى منيم قيزيم ساتىلىق دئيل؛ اونون اوره يى هر كيمسه نى سئوسه، منيم سوزوم اولموياجك..... ساراياي كيمسه يه كؤنول باغلايىب رام اولموردو. ائلچيلر اومودلو گليب، اومودسوز گنديرديلر. ائلچىلىك سىراسى خان چوبانا چاتدى. خان چوبان، بير گوزل ايگيد و چوبانلارين خانى و يوزلر داوارا صاحب ايدى. بخت قوشو اونو چييينه قوندو. ساراياي، خان چوبانا هن دئدى. طايفادا اولان ائلچيلر ساراياي سئچيمينه باش ائيديلر. يئددى گنجه- يئددى گونوز چاليب

اويناديلار.سولطان سئوينه جك گولنارين قبير باشينا گنديب ساراين خوشبخت-ليغيني اونا چاتديردي.

هاوانين ايستيليق لاري بيتيب سوومايا اوز قويوموشدو. اوتلاقلار تازاليقلارين الدن وئريب ساراليب سولوردولار.طايفالار بير بير مال داواري واوبالاري توپلاييب قيشلاق يئرینه گنديرديلر. بو ايل قرارايدى سولطان بيرايكى نغريله يايلاقدا قالب قالان قولان ايشلري بيتيرسينلر.خان چوباندا طايفا وائليله كؤچمك زوروندايدى. طايفا آدملارينى ، يولون اوزاقلق يورقونلوقو فيكري ايله راحتسيزلييب اوره كلره غم توزو چؤكدوروردو.خان چوبانين غمي هاميدان چوخ ايدى. آيريليشدا سارايدان اويله آيريليردى كى سانكى جان بدنن آيريلير.ساراي آغلاييردى. اونون راحتسيرليقى و آغلاماقي يانداكيلاريدا آغلاديردى.آيريلق زامانى گليب چاتدى. سورولر يولا دوشدو. خان چوبانين گؤزو آرخادا قالا-قالا يولا چيخدى. ساراي بير يوكسكليگه چيخيب گؤزو گؤره نه دك ال تربتدى.خان چوبان باشقالاريله توز تورپاق آراسيندا گؤزدن ايتدى. آما ساراي هله يولدان گؤز آلماميشدى.

سولطان ايله ساراي سو يون كنارلارينداكى اوت علفلىرى بيچيب توپلاييرديلار. باشلارياوقدر ايشه قاتيشميشدى كى اون لار آتچينين گلمه سيني فرق ائتمه ديلر. يورولوب باش قووزادى تا بئلينين يورقونلوعون آلسين.دووره - لريني آتليلارلا آلينمادان راحتسيز اولوب ،اوره يبي قارنينا دوشدو.ندنينى بيلمه دن ساراي ساري يولا دوشدو.ساراي چاتمادان ايكي آتلى اؤنونو كسيب خانين يانينا گئتمه سيني ايسته ديلر.

- خانين منله نه ايشى وار... دئيه سوروشدو.جاواب وئرمه دن ال آتيب سولطانين قولتوكلاريندان ياپيشيب گؤيه قالديريب خانا ساري يونديلر. خانا چاتينجا سولطاني يئره بوراخديلار.خان باش اوزو آغارميش سولطاني گؤرركن بيغينا ال چكيب قاقايله گولوب سوروشدو:- بو دنيز پرى سيني صاحابي سنسن؟!سولطان دوداق آلتى جاوابلادى: صاحابي خيىر...آتاسييام...!- خان چاليشدى محبتلى سس چيخارتسين: هركيمسن... بخت قوشو چينيويه قونوبدور..... بو پرينى وئر منه ، سنى مال ثروتدن برى ائديم.....- خان ساغ اولسون.....آما اونون نيشانلى سى وار.....- سن ايذن وئر ، من اونون نيشانليسين راضى ائده رم.....- سولطان ،خانين دانيشيغين كسيب آجيخلا

دئدى : خان ن ن منيم قيزيم ساتيلىق دئيىل....خان چيغىردى: نه دئيرسن آلچاق كيشى...؟! بختيوه شيللاق آتما ! من يئردن گۇيدن باج آليرام... سن رىضا وئرمه سنده قيزيوى زورويلا آپايرىب سن واو چوبانين دا دده سينده يانديرارام....سولطانين اوره يى قورخويا دوشدو. زوردئين خانين تعريفين چوخ ائشيتميشدى. اومودسوز گۇزآلتى اويان بويانا باخدى. خانين آتليلاريندان باشقا كيمسه گۇرونموردو. بير طرفده آرازچايى ، اوچ طرفده خانين آتليلارى اونو حىصارا سالميشديلار. قاجيش يئرى يوخويدو. ياواش ياواش اۋزونو ساراي ياخين چكدى. ساراي بونلارى گۇرركن شاماخى (۴) سىنى باشيندا بركىديب ، ياشماقيني (۵) بورنونا قدر اوسده چكدى. ائشيكده قالميش قارا گۇزلىرىنن نيفرت اوتو زبانه چكىردى. هر حالدا سارايدا قورخوب اۋزونو آتاسينا سارى چكىردى. سولطان قولتوغونو آچىب سارايى باغرىنا باسدى. ساراي تيتره بيردى . قىلبرينين تيتره مه سى بيريرينه قارىشىدى. سولطان ساراين تيتره مه سىنى گۇرركن آدامسىزليقدان يالوارماغا باشلادى: اى خان آلايه دان قورخ.... سنه قيز ، آرواد آز دئيىل ... من بونو عومور قانيله بۇيوتموشم ...آلاها باخ بيزدن ال چك....خان سايمادان ميريلدادى: سن بدبخت ايلات نه جورعتيله منيم سۇزومه سۇز دئيرسن ...سمنرا باغىردى: قيزى توتون....آتليلار قيزى سولطانين قوجايندان آيريدىب خانين آتئين اوسدونده اوتورتدولار. سولطان ساراي سارى قاچدى. ايكى اوچ آتلى سولطانى توتوب تپىك آلتينا سالدولار.

ساراي چيغىرىدى: آتا يارديم انتآتا!!!!...قويما منى آپارسينلار...سولطان پالچىقلى يئرده ائشيله ائشيله ساراي سارى سورونوردو. ساراي چنگه آتيب خانين اوز گۇزونو جيرماخلادى. خان آجيخلانيب امر وئردى سارانين ال قولونو باغلايىب يولا دوشسونلر. سولطانين اوز گۇزو قان و پالچىقلا اۋرتولموشدو. ساراي اوره كدن چيغىردى: آتا ...آتا....سولطانين قىلى آجيشيب يانيردى. نجه او قيزينا يارديم انده بيلمه يه؟! يئردن قووزانيب ديز اوسدونده اوتودو. اوز گۇزوندن قان آخىب؛ اونا هئيتلى بير گۇرونتو وئرميشدى.

سارا قوللارينا ايپ باتا ، باتا

داراتيب ، چاليشىردى اۋزو نجاتا

يارالي سسيله ، چاغىردى ، آتا

آتانين جييري ، آليشىدى ياندى

آتليلارلا سارا، آز اوزاقلاندى

ھاوايا قارا بولوت چۇكدو. گۇي گورولداييب شيمشك شاخدى.... داغ داش تىترە يىب ، داشلاردان
 آشاغى زوودوردو...شيددتلى يىل اسىب سىلدىرىم ياغىش باشلادى. موغان خشمە گلەمىشىدى.
 موغان قىزىنى الدن وئىرىدى...آراز سويو چوخالىب چمنلرین اوستونوتوتدو. آراز كفلی سويونو
 كنارینداكى داش قىه لره چىرپىردى. سو دامچىلارى گۇيه آتلانيب ،آتلىلارین اوسدوندە
 اوتوروردو.آتلىلار قورخويا دوشوب بىرىرىنىن اوزونە باخدىلار كى بونە وضير باشلاندى؟!يىل
 سارانين شاماخىسىن وياشماقینى آچىب آرازآ آتدى. سارانين اوزون قارا ساچلارى يىلىلە
 دالقالانیردى.يىل آتلارین واوت علفلرین ايچینده گزىب جان قورخودان سىزىلتى سسى قولغا
 چاتدىرىدىلار.

بوآندا بىر داھا گۇي گورولداي

اىلدىرىملا، بوتون هر يان تىترەدي

آتلىلار قورخدولار كى بو حال نه دي؟!

دئىلر كى بو حال او قىز اوچوندو

چون كى يىرىن اوزو دنيزە دۇندو

خان آتلىلارلا اوزاقلاشدى. سولطان يىترە اشىلىردى. بىردن دىز اوستو اوتوروب يىلىلە برابر
 چىغىردى:- آى خان ن ن نآى آتلىلار.....دورون ن ن ...خان آتىنى ساخلادى. دوشونوردو
 سولطان تسلىم اولوب،رىضا وئىرى.بىر نخوتلى گولومسە مە يە آغزىنى آشدى.سولطان نىفرتىلە
 دئدى:اى خان... بىلىرم دای من بىردە قىزىمىن اوزونو گۇرمويه جاغام...قويون قىزىمىلا سون دفة
 ويدالاشىم.كىمسە پىس گومان ائتمىردى. سارايى ائندىردىلر.بىرطرفدە آچىخلى آراز ،اوش طرفدە
 آتلىلارسولطانى داراخلامىشدىلار.ساراي آتاسىنا سارى قاچدى.آتا قوللارینى آچىب گولنارىنىن
 يادىگارینى باغرىنا باسدى.بىر بىرلرینە ائلە سوواشدىلاركى ايكى بدن بىر اولدو. بىرىرىنى
 تومارلايىردىلار. اىي لىيردىلر. اوزلرینى بىرىرىنە سورتوردولر.ھاوايا قارانلىق چۇكموشدو.گۇي
 گورولديوب؛دال دالىنا شيمشك شاخىردى. ياغىش سئل كىمین ياغىردى. آرازىن سويو آشىب
 داشىب چۇلون اوزونو توتوردو. موغان فغانا گلەمىشىدى .موغان بالاسىنى الدن وئىرىدى...آتلىلار آتا
 بالانين آيرىشماسىنا حىران قالمىشدىلار.

آتا – بالا موحكم قوجاخلاشدىلار

سانكى بىر - بىرىنە لاپ سىۋاشدىلار

بىلىم ، نە دانىشىپ ، رازىلاشدىلار

آتدى چايا ، آراز باسدى باغرىنا

آتاندا او تىكجە دئدى - توت

دوشمانلاردا اولدو بو ايشە مېھوت

بىر آز ھىجانلى ، سونراسى سكوت

او سىكوتى سولطان سىندىرىپ دئدى

اي ظاليم حاكيم سىزە سۆزوم بوايدى..!

آتا بالابىرىنىن قولاقىنا آيرىلىق ماھنى سىنى اوخووردولار. بىر آزدان سارا آراز چۇنوب قوللارنى
آچدى . سانكى اىستىردى آرازى قوجاقلاسىن. سولطان قىلى يانا - يانا سارايى آراز ايتە لە
دى. آراز قولتوق آچمىشىدى. آراز بالاسىنى قوجاقلايىپ باغرىنا باسىپ ، چىركىن گۆزلردن
گىزلىدى. سولطان بىلى بو كوك حالدا خانا اوز دوندە رىب دئدى: اي ظاليم خان ... سەنە سۆزوم بو
ايدى. اگر كىشى سەن ، آرازدان بالاسىنى آل... خانىلا، آتلىلار ھويوخموشدولار! بىر ايكى آتلى آراز
سارى قاچدى. آماكىم سە دە آراز گىرمە كىشىلىق يوخويدو... سولطان آتلىلار سارى يونلدى
آتلىلار بىلمە دن ايكى تىكە اولوب سولطان گىچمە سىنە يول آچدىلار. يىل ياتىپ ياغىش
كسىردى. ھاوانىن توتقونلوغو آچىلىردى. سولطان گولنارنىن قىرىنە سارى يول آلدى. قىرە چاتىپ
يىرە چۆكوب اوزونو ياش توپراقلار قويوب درىن بىر آھ چكىپ گۆزلرىنى يومدو... اوزاق تارلالاردا
ايشلىين گىچ قىز و اوغلانلار جقونونو ائشىدركن آغىز آغىزا وئردىلر:

گئدىن دئىن خان چوبانا گلمە سىن بو ايل موغانا(6)

گلسە باتار ناحاق قانا آپاردى سئل لىر ساراني

بىر اوجا بويلو بالانى

سارامىزى آيىردىلار بىزى غملە دويوردولار

هر يئتنې سوپوردولار آپاردي سنل لړ ساراني

بیر قارا ساچلي بالاني

آراز چايي آشدي داشدي سنل ساراني گوتدو قاشدي

سارا گوزل قلم قاشدي آپاردي سنل لړ ساراني

او قارا تتللي بالاني

گلدي آراز داشا – داشا اوغلان الين چيخدي بوشا

آپاردي سنل لړساراني بیر قارا گوزلو بالاني

(1) (آپاردي سنل لړ ساراني) ايلک دونه 1383-ون آذر ابي (فردای ما) هفته ليگينين 118 نوماراسيندا يازديم. سونرا 1388-اين خوردا دآبي دیرلی (آفتاب آذربايجان) درگيسينين ۳۰-اونجو نوماراسيندا ويژه نامه شکلينده ياپنلانيدير. اينشاللاه ياخين گله جکدن بو ناغيل وباشقا تورکو ناغيللاريم بير کيتابدا ياپنلانا جاقدير.

(2) کومه يا آلاچيق بيرکچيک محوطه دير کی نی وائیری آغاشلار يلا دوزلر واوسدونه چنچه ايله اورتولور. بير نچه کومه يه اوبا دنيلير.

(3) تورکلرين اينانجيندا (آل عياني يا آل حيواني) بير قيرميزي اوز وقيرميزي ساچلي بير ديشي جين دير کی سنور تازا زاهيلاري ووروب جبيرلريني چيخارديب يئسين. اودوکی چاليشارديلار زاهی نی يالقيز بير اخماسينلار. زاهی انشيه گنتمک زوروندا قالسايدی دا ، يانيندا بير اوغلان اوشاغی کی الينده بير قمه وياپيچاق وياپير شيش واريدي گوندرديلر.....

اما بيلمه ليک کی آل عياني نين وجودو بوخدور! دوغروسو آل عياني ائو ماملاري واونون كيغير ويبسلي اللری ایدی کی ايش باشيندان گليب اوشاق توتاندا الينده کی میکروبلاري بيلمه دن زاهينين رحمينه سوخاردي وزاهی میکروبلاردان سہتی سمی (قان میکروبلوغو) توتوب تب انديب قيزارادي ونهايت اولردی!! اينديلر بهداشتين قاباغا گنتمه سيله دای آل عياني اوزه چيخا بيلمير!!!!

(۴) شاماخی = باش اورتوسو

(۵) ياشماق = بؤيوک شال کی قادينين بوينون و اوزونو توتار

(6) شعرلر (آپاردي سنل لړ ساراني) شعر کيتابيندان، حسن مجيدزاده (ساوالان)، نشر روزن، تهران 1357